

МОТИВИ

към проекта на Закон за Търговския регистър

Развитието на пазарна икономика и утвърждаването на демократична правова държава в Република България налагат реформиране на водените регистри на юридическите лица и имотните регистри с цел да се създаде сигурна и прозрачна среда за започване и извършване на стопанска дейност и за надлежно сключване и изпълнение на договорите. Това означава също така регистърната система да е в състояние да предоставя на публичния и частния сектори надеждна и навременна правно валидна информация за юридическите лица, недвижимите имоти и т.н.

През последните години в повечето държави-членки на Европейския съюз са въведени или в момента се въвеждат системи за регистрация, които значително улесняват достъпа и разпространението на информация. Общото между тях, което позволява постигането на тази цел, е наличието на единни и централизирани бази данни, които предоставят възможност за получаване на информация в различни форми, включително по електронен път и чрез Интернет. Постепенно се налага тенденцията на трансформиране на процедурите за регистрация от съдебни в административни.

Проектът на Закон за търговския регистър е разработен на основание решение на Министерския съвет № 419/10.05.2005г., в изпълнение на правителствената Стратегия за създаване на централен регистър на юридическите лица и електронен регистърен център на Република България¹. Предложението за реформа на регистърната система в България следва най-добрите европейски практики, но едновременно с това е съобразено и с българската правна действителност и потребностите на стопанския и обществен живот в страната. Реформите в тази сфера се подкрепят и бяха инициирани от неправителствени организации, бизнес асоциации и международни институции.

С приемането и прилагането на предлагания законопроект ще се направи важна стъпка към изграждането на модерна и централизирана електронна регистърна система, основаваща се на следните принципи:

- унифициране, стандартизиране и централизиране на водените регистри;
- уникален идентификационен номер за всяко лице;
- евтина и бърза регистрация;
- опростени и сигурни процедури;
- електронни бази данни, публично достъпни през Интернет.

---

¹ С решение на Министерския съвет № 332/30.04.2004 г. беше създадена междуведомствена работна група със задачата да разработи Стратегия за създаването на Централен регистър на юридическите лица и Електронен регистърен център на Република България. Стратегията беше подготвена и внесена в Министерския съвет на 22.11.2004 г., но беше приета едва на 10.05.2005 г. За изпълнение на първия етап от стратегията, а именно – създаване на Централен регистър на юридическите лица и по-специално за изработване на правно-нормативна уредба за търговския регистър с решение № 419 от 10 май 2005 г. на Министерския съвет бе сформирана нова разширена междуведомствена работна група. В нея са представени широк кръг институции, неправителствени организации и авторитетни организации, представляващи бизнеса.

Преуреждането на търговската регистрация от съдебна в административна ще доведе от една страна до опростяване на процедурите и подобряване качеството на услугата, а от друга страна – до разтоварване на съдебната система от несвойствени дейности, което ще благоприятства съдебната реформа.

Предложението е прилагането на закона да започне на основата на вече постигнати структурни дадености, които пряко или като модел ще залегнат в основата му. Това е Агенцията по вписванията, на която е възложено изграждането на имотния регистър и административния регистър БУЛСТАТ. Изградените териториални структури и създадените управленски практики в агенцията са благоприятен фактор за бързото и ефективно прилагане на закона.

Предложеният законопроект урежда воденето и съхраняването на търговския регистър.

Общите положения във връзка с воденето и съхраняването на търговския регистър са уредени в **глава първа**.

Законът определя като подлежащи на вписване обстоятелства и подлежащи на обявяване актове тези, които се отнасят до търговците и за които е постановено със закон, че подлежат на вписване, съответно – на обявяване. Предвидено е задължение за всеки търговец да поиска да бъде вписан в търговския регистър, като заяви подлежащите на вписване обстоятелства и представи подлежащите на обявяване актове. Определен е срок за изпълнение на задължението за вписване и обявяване – 14 дни от настъпването на обстоятелството или извършването на акта. Кръгът на задължените лица се определя със закон.

По отношение действието на вписването е възприет принципът, че вписаното обстоятелство се счита известно на третите добросъвестни лица от деня на вписването. Наред с това се допуска третите лица да могат да се позовават на подлежащо на вписване обстоятелство, макар вписването още да не е извършено, освен ако закон изрично предвижда то да прояви действие след вписването.

По отношение действието на обявяването е възприето правилото, че то има значение само да даде гласност на обявения акт.

Доверието в търговския регистър се основава на възможността всяко добросъвестно лице да може да се позовава на вписването, дори ако вписаното обстоятелство не съществува. Същевременно невписаните обстоятелства се считат несъществуващи за третите добросъвестни лица.

Принципът на публичност на търговския регистър предоставя на всеки право да преглежда регистъра и документите, въз основа на които са извършени вписванията, както и да получи преписи от тях.

Предвидено е заплащането на държавна такса за вписванията и обявяванията, за извършването на справки и издаването на удостоверения, на преписи от обявените актове и от документите, въз основа на които е извършено вписването, да става по тарифа, одобрена от Министерския съвет.

В **глава втора** се съдържат легални определения и разпоредби относно същността на търговския регистър, неговото водене и съхраняване. Търговският регистър е определен като съвкупност от данни за вписаните обстоятелства и от обявените актове, които се отнасят до търговците. Основна характеристика на търговския регистър е, че той се изгражда като информационна система, основаваща се върху единна електронна база данни. Дадени са следните определения на действията във връзка с воденето на регистъра: *вписването* е определено като пренасяне в електронната база данни на информация за съответното обстоятелство; *заличаването* – пренасяне в електронната база данни на информация за заличаването, свързана с информацията за заличаваното обстоятелство; *обявяването* – пренасяне в електронната база данни на информация от обявявания акт.

Законът възлага на Агенцията по вписванията както воденето на търговския регистър, така и извършването на проверка относно възникването и надлежното документиране на подлежащите на вписване обстоятелства и подлежащите на обявяване актове. Агенцията извърша тази дейност чрез своите териториални звена, като заявленията и нарежданията се подават в териториалните ѝ звена по седалищата на окръжните съдилища, а справки се правят и удостоверения се издават във всички териториални звена.

За подробна уредба на воденето и съхраняването на търговския регистър е предвидено министърът на правосъдието да издаде правилник.

В отделна **глава трета** са включени разпоредби, определящи единния идентификационен номер (ЕИН) като уникален и задължителен за лицата, вписани в търговския регистър. Той се определя при първоначалното вписване на лицата в търговския регистър и остава непроменен до заличаването им. Предвижда се правилникът, издаден от министъра на правосъдието, да регламентира реда за запазване на ЕИН, определянето на нов и създаването на връзка между ЕИН при преобразуването на търговските дружества. Въведено е задължение за лицата, регистрирани в търговския регистър, да посочват своя ЕИН винаги в кореспонденцията си. Ако това задължение е изпълнено, държавните органи и лицата, на които е възложено упражняването на публична функция, не могат да изискват доказването на обстоятелства, вписани в търговския регистър, и представянето на актове, обявени в търговския регистър. Специална разпоредба предвижда лицата, регистрирани в търговския регистър, да се изключват от регистъра БУЛСТАТ.

Регистърното производство е уредено в **глава четвърта**. В нея се предвижда вписванията, заличаванията и обявяванията да се извършват въз основа на заявление или по нареждане на съда. Те се приемат и когато са предавани в електронна форма. Легитимирани да подават заявление са едноличният търговец, представителят на юридическото лице – търговец и друго оправомощено лице. Законът урежда съдържанието на заявлението, необходимите приложения към него, включително декларация за истинността на изложените в него обстоятелства. Регистърното производство се основава на принципа на незабавно разглеждане, като за всяко вписване, заличаване и обявяване се предвижда да има уникален регистрационен номер. Изчерпателно са изброени случаите, когато са налице пречки за вписване, заличаване и обявяване. Уредени са основанията за отказ на заявено вписване, заличаване и обявяване. На заявителя е предоставена възможност да отстрани пороците и да подаде ново заявление. Предвиден е административен ред за обжалване на отказа

пред министъра на правосъдието, а неговият отказ подлежи на обжалване по реда на Закона за Върховния административен съд. Предвиден е ред за отстраняване на грешки и непълноти. Определени са случаите, в които Агенцията по вписванията носи отговорност за причинени вреди от грешки и непълноти.

Уредена е процедурата по оспорване на вписването и последиците от оспорването.

В глава пета от законопроекта са регламентирани реда и условията за издаване на справки и удостоверения от търговския регистър. В съответствие с принципа за публичност на съдържаща се в регистъра информация е предвидено, че всяко лице има право да иска извършване на справка или издаване на удостоверение. Същевременно, с оглед сигурността на тази информация, са предвидени само два критерия, по които могат да се извършват справки – по името на търговеца и/или по неговия ЕИН. Справките могат да бъдат устни и писмени и могат да включват единствено извлечение от регистъра или копие от обявения акт. По отношение на удостоверенията е изрично предвидено, че те представляват официални документи. Предвид все по-широкото приложно поле на новите технологии и в частност на Интернет законът задължава Агенцията по вписванията да осигури възможност за отдалечен достъп до регистъра, както и за издаването на справки и удостоверения в електронна форма и предаването им по електронен път.

Глава шеста от законопроекта урежда запазването на фирма. Запазването на фирма има действие два месеца и през този период друг търговец няма право да впише в търговския регистър същата фирма. Предвидена е и възможност запазената фирма да бъде отстъпена или преотстъпена на друго лице.

Финансирането на търговския регистър е уредено в **глава седма** от законопроекта. Като основни източници на финансиране на търговския регистър са определени субсидиите от държавния бюджет и приходите от такси по закона. Предвидена е и възможност търговският регистър да получава средства и от други източници, включително средства от национални, регионални и международни програми, проекти и споразумения.

Глава осма съдържа административно-наказателните разпоредби. Посочени са възможните нарушения на закона и размера на наказанията, които могат да бъдат налагани. По отношение на процедурата за реализиране на административно-наказателната отговорност законопроектът препраща към Закона за административните нарушения и наказания.

В преходните разпоредби е уредена процедурата по пререгистрация на търговците по новия закон. Срокът за извършване на пререгистрацията е 2 години, а процедурата е безплатна и държавна такса не се събира. Пререгистрацията се извършва въз основа на удостоверение за актуално състояние, издадено служебно от съда по регистрацията, и представяне на актуалния дружествен договор или устав, заверен от управителния орган на търговеца. При пререгистрацията досегашният код по БУЛСТАТ на съответния търговец става негов ЕИН.

Предвидени са пакет от промени в **Търговския закон**, имащи за цел да уеднаквят уредбата на търговската регистрация, съдържаща се в Търговския закон, с

разпоредбите на Закона за търговския регистър. Сред най-съществените промени е предвиденото отпадане на процедурата по обнародване в Държавен вестник на вписани в търговския регистър обстоятелства. Това разрешение е в съответствие с предвидената в чл. 3, т. 4, ал. 2 от Директива 68/151/ЕЕС (Първа директива на Съвета за дружественото право) хипотеза, която урежда възможността за държавите-членки да заменят обнародването с други мерки с равностоен ефект, т.к. на практика обнародването в Държавен вестник става ненужно предвид правилата за публичност и далеч по-широкия достъп до новия търговски регистър.

По-нататъшното развитие на реформата предвижда разширяването на търговския регистър чрез включване в него на регистрите за юридическите лица с нестопанска цел, регистрите на държавните предприятия, на другите частноправни субекти, учредени не по силата на регистрация, и на държавните учреждения, като по този начин се формира Централният регистър на юридическите лица. Както е записано в раздел 4.1.1 на стратегията, това ще се осъществи със съответни изменения в Закона за жилищностроителните кооперации, Закона за юридическите лица с нестопанска цел и други закони. Съгласно т. 4 от раздел 5.1 на стратегията, това трябва да се осъществи до края на 2006 г.

Осъществяването на реформата и изграждането в България на електронен търговски регистър и евентуалното му последващо включване в европейската система от търговски регистри – **Европейски търговски регистър**, в който понастоящем участват четиринадесет европейски държави, би предоставило на страната широки възможности за по-пълноценно и ефективно участие в европейския търговски оборот. По този начин България ще бъде готова да отговори и на изискването на Първата директива по дружествено право на ЕС, предвиждаща задължително въвеждане на електронно регистриране до 1 януари 2007 г.